

**АНТИ
КОРУПЦИОНЕН
ФОНД**

acf.bg

**ДО Г-Н РУМЕН РАДЕВ
ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**ДО Г-ЖА ЦЕЦКА ЦАЧЕВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО**

**ДО Г-Н ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ
„НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ“**

С Т А Н О В И Щ Е

**ОТ ФОНДАЦИЯ „АНТИКОРУПЦИОНЕН
ФОНД“**

Представявана от Мирослава Петрова –
директор

с адрес: София 1000, ул. Княз Борис 71, офис 2

Относно: Прилагане на чл. 16 от Закона за българското гражданство

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕЗИДЕНТ,

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР,

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДАНС,

Фондация „Антикорупционен фонд“ (АКФ) работи в интерес на гражданското общество и в съдействие на правосъдието за възпрепятстване, изобличаване и разследване на корупцията на всички нива в страната и във високите етажи на властта. Като неправителствена организация извършваме проверки и анализ на достъпни източници и документи, за да подпомогнем разкриването на корупционни действия и злоупотреба с властта.

Въз основа на осъществен граждански мониторинг на процедурите по придобиване на българско гражданство при условията, реда и на основание чл. 16 от Закона за

българското гражданство и получен достъп до обществена информация от Министерство на правосъдието (Решение № 95-00-107/20.09.2017 г.), изразяваме следното становище:

Предвидената в чл. 16 от Закона за българското гражданство възможност за придобиване на гражданство, ако Р България има интерес от натурализацията на дадено лице или ако лицето има особени заслуги към Република България в различни обществени сфери, е **специална клауза**, която следва да се прилага по изключение и само след получаване и проучване на достатъчно данни и информация от институциите по отношение на лицето. Според чл. 30 от закона предложение за придобиване на българско гражданство на това основание се прави от министъра, отговарящ за съответната област. Законодателят е преценил, че отговорността за предложението трябва да се носи от **ресорния министър**, в зависимост от сферата, в която са проявени особените заслуги към страната.

Въпреки че законът е допуснал в тези особени случаи преценката да е по целесъобразност от органа, това не следва да се разбира като даване на пълна дискреция и субективност на решението на министъра, инициращ процедурата. Целесъобразността трябва да се разбира във връзка с **висшите национални интереси** и да е обвързана с определени принципи, стандарти и критерии. В противен случай се открива възможност за лобиране, конфликт на интереси и корупция при предоставяне на българско гражданство на това основание.

В чл. 7 от Наредба № 1 от 19 февруари 1999 г. за прилагане на Глава пета от Закона за българското гражданство са определени изискванията, на които трябва да отговаря направеното предложение – формално представяне на определени документи (акт за раждане, свидетелство за съдимост, медицински документи, автобиография и др.). Отсъства обаче изискване за установяване по един общопризнат и обективен начин на **особените заслуги** към страната.

Липсата на обективни стандарти и критерии за предоставяне на българско гражданство на основание чл. 16 ЗБГ е предпоставка за заобикаляне на закона. Така например, лице, което има интерес от получаването на гражданство, вместо да изпълни изискванията по чл. 14а ЗБГ за размер на инвестициите, с многократно по-малка сума би могло да финансира определени културни или спортни прояви на страната в чужбина или на български организации и това може да се счете за особена заслуга; едно лице, би могло да дари сума за изграждане на паметник, да издаде книга, свързана с България, да организира конференция/ семинар с участие на български организации и това да се счете за достатъчно основание за получаване на гражданство. В тези случаи политическите връзки на чуждия гражданин с български партии и институции са решаващи, за да може да се възползва от тази законова възможност.

В получения от Министерство на правосъдието достъп до информация за периода 01.01.2006 – 15.09.2017 г. се съдържат данни, които са показателни:

Общо 332 лица от 44 държави са придобили гражданство на основание чл. 16 ЗБГ. Най-много са гражданите на Руската Федерация – 125 бр., Армения – 41 бр., Сърбия – 25 бр. и САЩ – 24 бр., Израел – 10 бр. Лицата от други държави, получили българско гражданство на основание чл. 16 ЗБГ, са едноцифрено число (от съответната държава).

Тези данни провокират сериозни въпроси относно: очевидния приоритет на гражданите на Руската Федерация (повече от една трета от всички), получили българско гражданство на основание чл. 16 ЗБГ; липсата на критерии за преценка, които да обосновават, че именно руски граждани имат особени заслуги за Р България, а не граждани на съюзни държави, с които сме партньори в ЕС и НАТО; до каква степен българските институции са проявили повишена бдителност към предоставяне на гражданство на това основание, при условие че според всички международни стандарти за демокрация и права на човека Русия е завършен авторитарен режим¹, който се опитва да ерозира демократичните процеси в други страни; дали българските служби за сигурност (най-вече ДАНС) са извършили всички необходими проверки, за да гарантират че лицата с руско гражданство не съставляват риск за националната сигурност.

Значимостта на тези въпроси се подкрепя и от информация от извършена проверка от специална анкетна комисия в Народното събрание², според която в много случаи лица са получили гражданство на това основание без да са доказани особените им заслуги към страната или интерес от натурализацията. Видно от тази информация, като достатъчно основания по чл. 16 ЗБГ предлагащите министри са зачели различни дейности: дарения за построяване на паметник, дарения за български църкви, за социални заведения, за културни събития, направени инвестиции или обещание за такива. Включително, при извършена проверка е установено, че при процедурите на някои лица са допуснати административни нарушения.

Така например, за лицето Сергей Николаевич Адониев (род. 1961 г., български гражданин с Указ №56 от 23.05.2008 г.) е установено, че не е спазено нормативното изискване за нотариална заверка на подписа по чл. 7, т. 2 от Наредба № 1 от 19 февруари 1999 г. В този случай, основанието, посочено от министъра (Петър Мутафчиев), е изразено намерение за осъществяване на мащабни инвестиции. Не е налична информация

¹ Според доклада на международната организация Freedom House Русия е завършен авторитарен режим: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/russia>

В Годишния доклад за състоянието на националната сигурност през 2016 г. се посочва, че Русия е заплаха за регионалната и националната сигурност.

² www.parliament.bg/pub/cW/20120411044323tabl%202006-2008%20NS.doc

за реално осъществени инвестиции, което се явява своеобразно заобикаляне на закона. В допълнение, проверка на АКФ установи, че Сергей Адониев е бил осъден в САЩ (United States v. Serguei Adoniev CR 96-977 (A)-RAP) по обвинение за измама (wire fraud) с международен елемент през 1998 г.³ Престъплението се наказва с максимална присъда лишаване от свобода 5 години, глоба от USD 250 000, период на условно осъждане три години. На 3 март 1998 г. лицето е сключило споразумение с прокуратурата, признавайки своята вина, с което се съгласява да плати глоба от USD 60 000 на САЩ и връщане на сумата от USD 1 000 000 на правителството на Казахстан. Публично достъпна е информацията за неговото осъждане в САЩ и има данни, че лицето не се ползва с позитивен имидж в международните бизнес среди.⁴

Към настоящия момент Адониев има бизнес интереси в сферата на телекомуникациите, както и в добива на полезни изкопаеми - в Русия – въглища, в Уганда - нефт.⁵ Използва в своята дейност офшорни дружества (Telconet Capital Limited Partnership, регистрирано на Каймановите острови), които го превръщат в рисков фактор от гледна точка на превенцията срещу прането на пари и избягване на данъчното облагане. В същото време, Адониев участва в съдружия с руски компании, контролирани от държавата и част от руския военно-промишлен комплекс (Ростех).⁶ Той е представител на едрия олигархичен бизнес в Русия.

Видно от тази фактическа обстановка, при предоставянето на българско гражданство за особени заслуги към Р България по отношение на г-н Адониев не са извършени необходимите институционални проверки, които да защитят националната сигурност на страната. Очевидно е, че осъдени лица и лица със съмнителна репутация не трябва да се предлагат на основание на чл. 16 ЗБГ за получаване на българско гражданство. В конкретния случай няма данни за особен принос на лицето към страната, след като е получил гражданство. Настоящата дейност на лицето съставлява риск за извършване на пране на пари, заобикаляне на санкциите на ЕС и САЩ към руски компании, както и риск за националната сигурност.

Друг известен случай за предоставено българско гражданство на основание чл. 16 ЗБГ е на Николай Николаевич Ивчиков (р. 1967 г. в Русия, български гражданин с Указ №29 от 23.03.2007 г.), който към момента на подаването на предложението от министъра

³<https://www.courtlistener.com/docket/6138974/1/united-states-v-adoniev/>

⁴<http://www.theeastafrican.co.ke/business/Integrity-of-oil-firms-now-under-scrutiny-in-Uganda/2560-2834454-gh4a8rz/index.html>

⁵<https://www.kommersant.ru/doc/2800357>

⁶<https://www.vedomosti.ru/business/news/2015/09/01/607022-rosteh-vzval-sebe-v-partneri-fond-telconet-capital-v-proekt-osvoeniya-krupnogo-mestorozhdeniya>

на икономиката и енергетиката Румен Овчаров е първи заместник-генерален директор на „Лукойл България“ ЕООД. Напълно основателен е въпросът чии интереси са защитени в този случай – на българската държава и Европейския съюз като общо пространство на свобода, сигурност и правосъдие или на представител на руския олигархичен елит. От 2008 г. г-н Ивчиков е генерален директор на „Лукойл Хърватия“ ООД, т.е. след получаване на българско (европейско) гражданство лицето напуска страната.

Повдигащ сериозни въпроси е случаят с бившия посланик на Руската Федерация в България Анатолий Викторович Потапов (р. 1942 г. в Русия, български гражданин с Указ №9 от 23.01.2009 г.). Как се мотивира, от гледна точка защита на суверенитета и националния интерес, предоставянето на българско гражданство на лице от висшия политически елит на една авторитарна държава, която заплашва демократичния конституционен ред в страни от региона (особено в контекста на агресивните военни действия на Русия в Грузия през 2008 г.). Трябва да се има предвид, че Потапов е награждаван с медал „За заслуги“ на Службата за външно разузнаване на РФ, с медал на Федералната служба за безопасност, както и с медали на Министерството на вътрешните работи и Министерството на отбраната на РФ.

Въз основа на изложеното, АКФ предлага на отговорните институции:

1. Да се ревизира и усъвършенства процедурата по чл. 16 ЗБГ, като се създадат обективни стандарти и критерии за преценка на особените заслуги на лицата и интереса на страната от тяхната натурализация. Решението по целесъобразност не означава пълен субективизъм в преценката и произвол;
2. Да се усъвършенстват процедурите по предварително проучване на лицата от ДАНС, за да не се компрометира националната сигурност и сигурността на съюзите, в които участваме (ЕС и НАТО);
3. С особено внимание и адекватна оценка на риска да се проучват лица, които са граждани на страни с авторитарно/ недемократично управление, които съставляват риск или заплаха за националната сигурност.

С уважение,

МИРОСЛАВА ПЕТРОВА

/Съосновател и управител/